

05

A

1589





Q. D. B. V.

Ad Oraculum Johanneum

De

ΛΟΓΩΙ INSCRIPTUM,

PRÆSIDE

C. S. SCHURZFLEISCHIO,

h. t. Ord. Phil. DECANO,

disputabit

M. GEORGIUS HENRICUS Göthe/

LIPSIENSIS.

IN AUDITORIO MAJORI

EID. SEXTIL.



WITTEMBERGÆ

Prælo MATTHÆI HENCKELII, Acad. Typogr.

ANNO M DC LXXXVII.



VIRIS

*Magnifico, Maximè-Reverendis, Excellen-
tissimo, atque Amplissimis, DOMINIS,*

DNO. SAMUELI BENEDICTO

CARPZOVIO, Lipsiensi,

DOCTORI-Theologo de Jesu Christi Ecclesiâ præclarè
meritissimo, Proto-Synedrii Electoralis Saxonici Assessori, Dresdæ
ad D. Crucis Pastori, vicinarumque Ecclesiarum Super-
intendenti amplissimo,

Et

DN. M. PAULO BOSIO, Lipsiensi,

Theologo & Philologo clarissimo, ac Dresdæ ad D.
Crucis Symmystæ maximè venerabili,

*Dominis, Mæcenatibus ac Studiorum Promo-
toribus certissimis, summòque honoris & obsequii
cultu per omnem ætatem devenerandis,
suspiciendis.*



Schediasma hoc Philologicum

devoto animo

consecrat

M. GEORGIUS HENRICUS Göbel
Lipsiensis,

05 A 1529



I.

Sic VERBUM, quod semper fuit ante ætates & secula, unicum atque unigenum Dei verbum, opifex rerum omnium, quæ factæ conditæque sunt; Verbum per se consistens & stabile, Deoque conjunctum, & ipsius adeò naturæ divinæ consors atque æternum, quod omnia regit, fovet ac tuetur. Quod non modò non capit humana ratio, sed ignorat penitus, & quum sibi indulget, vanâ meditatione somnia fingit, ipsamque se temeritate sua deludit.

II. Altiùs Plato se evexit contemplatione rerum divinarum, primusque omnium, qui philosophati sunt, Verbum subsistens commemoravit. ὄν (κόσμον) ἔταξε λόγῳ ὁ πάντων θεϊότατος ὄρατόν. Designat λόγον, ut patet ὑποσάντα, nominatque τὸν πάντων θεϊότατον. Multò aliter atque in Thæteteto sumit.

mit. Amplius de λόγῳ dicit, ἔταξε, id est,
ut interpretor, εἰς τάξιν ἤγαγε, ordinavit vi-
sibilemque statuit, sc. mundum, velut ποίημα
τεταγμένον, in *Epinomide*. Alibi clarius lo-
quitur, & partum Boni filiumque describit,
τόκον τε καὶ ἔκγονον τῶ ἀγαθῶ: aliquanto
post subjungit, τὸν τῶ ἀγαθῶ ἔκγονον, ὃν
τἀγαθὸν ἐγέννησεν ἀνάλογον ἑαυτῶ, lib. VI.
de republica. Igitur nemini mirum videri de-
bet, quamobrem Deus, aut divinus nominari
coeperit in πολιτεία, apud Ciceronem lib. IV.
ep. 16. ad Atticum. Respicit enim libros de repu-
blica inscriptos, quos Cicero in Latinum con-
vertit, quamquam hæc interpretatio dudum
intercidit, paucis duntaxat relictis eorum fra-
gmentis.

III. Excelsum illud, sublimemque Plato-
nis scribendi genus, posteritas legit ac mirata
est, præsertim selecta eruditorum hominum, qui
Platonem ducem secuti, doctrinas ejus exce-
perunt pariter atque ab interitu vindicarunt,
*Plotinus Ennead. l. V. c. 8. Porphyrius Ploti-
ni discipulus apud Cyrillum Alexandrinum con-
tra*

tra Julianum lib. II X. Et apud Eusebium de
Evangelica preparatione lib. XI. Amelius, qui
Joannis, quem barbarum nominat, oraculum
de λόγῳ proditum inspexit, apud eundem: Nu-
menius Pythagoricus περὶ τὰ γαθῶν lib. cit. ibi-
dem: Mercurii Trismegisti Poemander cap. I.
ὁ ἐκ νοῦς φωτεινὸς λόγος, υἱὸς θεῶν. cap. IV.
κόσμον ἐποίησεν ὁ δημιουργὸς, ἔ χειρὶν, ἀλλὰ
λόγῳ. Qui scriptor Mose omninò recentior
est, quod colligere licet indicio sententiarum
ex Mose depromptarum. Neque me præ-
terit, verba quædam in Poemandro extare,
quæ non solum post Mosen, sed etiam post Jo-
annem, Christi prænuncium, cognita tritaq;
fuerunt. Ut mihi perquam sit vero simile,
sec. post natum Christum II. conditum esse hoc
Poemandri volumen, quod primò Ferrariæ,
deinde Venetiis, postea Colonia Agrippinæ
plenè integreque emissum, sexdecim capiti-
bus continetur.

IV. Quem Plato λόγον, eum vetus Or-
phicorum scriptor ἀυδὴν, requirente poëma-
tis lege, appellavit. Neque mihi excidit versus,

A 3

quem

quem mirificâ & incredibili diligentia servavit Justinus Martyr, in cohortatione ad Græcos.

Ἀυδὴν ὀρμίζω σε πατρός, τὴν φθέγγετο
πρῶτον.

In qua interpretatione priscus doctor mecum conspirat, & ipse vocem mundi effectricem sic exponit. Cui ut fidem habeamus, facit prædicti auctoritas scriptoris, ipsum se versu superiore explicantis. εἰς δὲ λόγον θεῖον ἐλέψας. *in d. parnetico, & in libro de monarchia Dei, nec non Clemens Alexandrinus in protreptico, qui eadem Orphica recenset. Casarius dial. I. Illud non præter rem addo, verba, τὴν φθέγγετο πρῶτον, rectè habere, & linguæ metroque congruere, & meritò retinenda esse. Perperam non nemo legit, τὴν φθέξαντα πρώτην. Præterquam enim quod φθέξαντα (ita enim scribere, opinor, voluit) non respondet vocabulo, τὴν αὐδὴν, idonea quoque sensus ratio Vatis sententiæ non constat.*

V Philo Judæus non discrepat à Platoniciis, à quibus ut pleraque accepit, sic in scripta sua retulit, & nominatim quoque notione subsi-

si-

sistendi λόγῳ mentionem fecit, apud Eusebium in adducto libro de præp. Evang. ubi λόγον summis sacratissimisqve verbis describit, quod non dubito, eum didicisse in Ægypto, in qua vixit, & Alexandriam principem regionis urbem, Platoniorum doctrinâ & ingeniis affluentem, studiis suis nobilitavit. Extat locus in libro de sacrificiis Abelis & Caini, quo tradit, Deum τῷ λόγῳ τὸ πᾶν ἐργαζόμενον. Alibi etiam τὸν νοητὸν κόσμον θεῶ λόγον nominat: Angelos, quod sciam, ita non vocat, etsi apud Eusebium λόγον dicit τῶν ἀγγέλων πρεσβυτάτου καὶ ἀρχαγγελον, quem itidem non circumscriptæ dignitatis nomine declarat, ac Dei filium vocat.

VI. Non idem sensit ac docuit Josephus, quippe qui à doctrina Platoniorum alienus, ad studium consuetandi allegorias nequamquam deflexit, & plano satis æqvabiliqve orationis genere volumina sua condidit: tantum abest, ut quicquam de Verbo Platonico adderet, ut quoque nihil de eo in medium afferret. Diversa fuit Josephi secta, & nihil communie
ha-

habuit cum formulis Platoniceis, quales in fragmento, quod Josephi nomen præfert, conspiciuntur. Cujus scriptor laudat Platonem, ejusque amplectitur sententiam, & quædam tradit religionis nostræ momenta, atque eopse prodit se Christianum. Atque Plato nihil tale perspectum habuit, quod continet sanctissima doctrinæ salutaris capita de sinu Abrahamæ, & corporibus à morte excitandis, iudicioque Christi sistendis. Nusquam ab eo enunciantur ἀναβίωσις ἐν ἔρανῳ, κόλπῳ Ἀβραάμ, δίκαιοι καὶ ἀδικοὶ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ λόγος ἀχθήσονται, quæ non congruunt cum dictione Platonis, & aliena sunt ab ejus disciplina & commentatione. Neque verò hoc eò pertinet, ut convellatur veritas periochæ Josephi de Christo allatæ, cujus longè diversa erat ratio, nec omitti poterat ab historico tam circumspecto atque accurato, etsi res ipsa ab animo & voluntate ejus dissidebat.

VII. Inter Patres Ignatius, Joannis auditor ac discipulus, naturam Verbi subsistentis non inaniter & solidè exposuit, atque unâ mentis

tis

& voluntatis cum magistro consensione, verbis
quamlibet mutatis, descripsit, quem λόγον ἁ-
σιώσῃν, expresit, quem alioqui rerum divina-
rum interpretes λόγον ὑπάρξεως nominare
consueverunt. Quo sanè modò λόγον ῥητὸν
exclusit, & veram stabilemque ὑπόστασιν Ver-
bo, ab Joanne descripto, vindicavit. Mox
nominavit ἁσίαν γεννητὴν, atque eoque voca-
bulo designavit naturam *charactere* subsisten-
di definitam, quæ est ante ætates & tempora,
ac semper eadem immutabilisque manet, & ab
omni æternitate existit, per ineffabilem atque
æternam à Deo patre generationem. In quo
proposito insistit Ignatius, & multis ac divini-
tatem probantibus elogiis, scribere pertendit.
Dicitur enim πρὸ αἰῶν, ἐν συντελείᾳ τῶν
αἰώνων διαμένων, λόγος θεός, μονογενὴς υἱός,
πατὴρ λόγος αἰδίδι, in epistola ad Ma-
gnesios, quæ verum atque indubitatum est hu-
jus Antistitis monumentum.

VIII. Abeant ergo & confundantur
Alogi, qui divina Joannis monumenta repu-
diârunt, atque ex divinis novi instrumenti ta-
B bu-

bulis prorsus delenda esse, projectâ audaciâ, ac profligata impudentiâ censuerunt. Quos confutavit Epiphanius *heres XXXI*. Illud autem ex Epiphanio recordari nō possum, quod *Evangelium* Joannis ἀδιάθετον appellârint, perinde ac existimavit Daniel Heinsius, ea de causa à Jo. Crojo castigatus, *obs. sacr. part. pr. cap. XVII.*

XI. Faceffant Æones, quos Valentinus ab excessu Ignatii confinxit, Joannisque *Evangelium* ex Hesiodi fabulis, quas Theogonia continet, & Pythagoræ Platonisque commentis, futili juxta & impiâ ratiocinatione deduxit, atque ex Bythi & Siges conjugio hæc monstra processisse contendit. *V. Irenæus adversus hereses lib. I. Tertullianus in libro adv. Valentinianos, & Epiphanius heres I.* Ignatius quidem in epistola jam adducta meminit σιγῆς, sed non aliter, quam quatenus nomine communi effertur. Quo argumento indicat æternitatem Verbi, quippe quod non præcessit silentium, neque à silentio processit, ut verba cetera omnia procedunt & exeunt, quæ ore proferuntur. Altum hic de sige Valentini
ni

ni silentium est, neque illud vocabulum ad seriem Æonum Valentini spectat, sed receptâ & communi significatione *silentium* notat. Congruit hoc cum doctrina Valentini, qui non Sigen, sed *νῆν* & *ἀλήθειαν* genitores λόγος mendaci ore proferebat. Ne dicam, quod Sige jamdiu ante Valentini tempora etiam hoc singulari & definito nomine cognita, atque ad significandam Byti *συζυγίαν* traducta fuerit, auctore Gregorio Theologo, in *Oratione XXIII*. Utram verò in partem accipias, nihil de auctoritate superioris epistolæ detrahetur, quam vindicant Jo. Pearson, Nat. Alexander, Stephanus le Moyne, aliiq̃.

X. Justinus in Platonis & Poetarum veterum lectione insigniter versatus, multa in hanc rem egregia atque observatu digna tradidit, quæ excerpere nimis longum sit, atque hoc incepto alienum. Illud verò non omiserim, quod hostibus veritatem Verbi negantibus, & more suo convitium facientibus, ignorantiam stuporemque objecerit, qui recordari

debuissent, magistros ipsorum confinxisse interpretem nunciumque à Deo missum, λόγον παρά θεῶ ἀγγελτικόν, quem Hermen & Mercurium celebrârunt: non habere ergò, cur criminarent Christianis, coelesti disciplinâ imbutis, quum Verbum Dei æternum asserant, secus atque ipsi vinculis superstitionum impediti opinentur. *in Apologia II. pro Christianis.* Sufficere tamen istis abunde coarguendis poterat exemplum Platonis, qui dum in Ægypto commoratus est studio veritatis perquirendæ accensus, in Mosis & divinorum vatum monumenta incidit, atque hinc sublimem & reconditam illam de Verbo subsistente & sempiterno doctrinam cognovit, atque ad posteros scholæ suæ sectatores & alumnos propagavit. *Vid. Justinus in parenetico laudato.* Nihil nunc addam de nutu Jovis Saturnidæ, quippe quo non Verbum, sed Dei providentiam significari constat, *apud Homerum Iliad. α. 528.*

XI. Eandem Verbi divinitatem magnâ animi sanctimoniâ & pietate docuit Athenago-

ras,

tas, atque in hoc religionis capite prorsus cum
Justino consensit, adeo ut in utroque & styli &
virtutis doctrinaeque similitudinem conspiciamus.
νῆς, λόγος, σοφία, υἱὸς τῆ πατρὸς
καὶ ἀπόρροια, verba ejus sunt, quibus verbum
nominat ac veneratur, & argumento μιᾶς κυ-
ριότητος aperte fatis μίαν θεότητα evincit.
*in legatione pro Christianis, quam direxit ad
Marcum Antoninum Aurelium, atque ad
Ælium Aurelium Commodum, Patrem Filiumque
Augustos.*

XII. Origenes quidem se implicat sæ-
pe, & in explicatione varius est, figurasque con-
sectatur, sed quum tandem à cortice in medul-
lam penetrat, rectè concludit, & asserit Verbi
divinitatem. Nec obscure, sed palam & claris
apertisque vocabulis, τὸ ἐν ἀρχῇ εἶναι, de æ-
ternitate explicat, nostramque de hac dictio-
ne sententiam probat. πρὸ παντὸς χρόνου καὶ
αἰῶνος, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος
ἦν πρὸς τὸν θεόν. *in explanationibus in Jo-
annem.* Jam ante Origenem sic exponi

Athenagoras , & θεῶς ἐκ ἐξ ἀρχῆς ὄντας , ne-
gat esse ab æternitate, quales sunt Dii γινόμενοι , sive λεγόμενοι , de quibus agit Theodoretus *in sermone II. de Principio, & serm. III. de Angelis.* Magnum sanè hic momentum habet, quod Joannes divinâ auctoritate scripsit, ἦν, non ἐγένετο : illud est τῆ φύσει ὄντῃ θεῶ , & τῷ γίνεσθαι directò repugnat, apud Origenem d. l. Hoc est θεῶ καλεμένε , & impropriè dicti , qui tantùm est γινόμενῃ , & sic constituiturque suffragio, aut munere & officio Deum quodammodò refert. *VI. 38. 4.*

XIII. Ergo indubitatum æternitatis argumertum est τὸ ἐν ἀρχῇ εἶναι, & præterea indicat , ac necessariò infert, τὸ αἰεὶ συνεῖναι τῷ πατρί. In quo suffragatur Origeni Chrysostomus , & eadem significatione explanat, *in homilia IV. v. i. Joan. I. ὡσπερ ἐν τὸ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγῃ , τὸ αἰδίου δηλοῖ ἔτω τὸ, ἔτῃ ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν, τὸ συναίδιον ἡμῖν ἐνέφηνεν.* In eandem sententiam superioro-

riore *homil. iii.* pronunciavit, τὸ ἐν ἀρχῇ ἦν, τὸ εἶναι αἰδιώς μόνον ἐστὶ δηλωτικόν. Haud aptè congruenterq̄ve exponunt, τὸ ἐν ἀρχῇ, per τὸ ἄνωθεν, ut *Eriphanus her. xxxiv. contra Theodotianos.* Nam ἄνωθεν ἦκειν, non est propriè & per se αἰδιώς εἶναι. Sensu tamen congruit, & summâ religionis conspiratione æternitatem Verbi aliàs ingeminat, reverenterq; agnoscit. Hinc scribit in *heresi xlii. contra Sabellianos.* υἱὸς αἰεὶ τέλει ὢν, αἰεὶ ἐνυπόστατος, ἐκ πατρὸς ἐν ἀληθείᾳ γεγεννημένος ἀνάρχως καὶ ἀχρόνως. Agnoscit filium συναϊδίον καὶ συνυπάρχοντα τῷ πατρί, & contra divinitatis Verbi hostes acriter disputat atq̄ve constanter. Non discessit ab hac sententia Theodoretus, qui nihil non egit, ut Platonis, quæ huc faciunt, testimonia afferret, in *serm. ii. de principio serm. iii. de Angelis, serm. vi. de providentia Dei*, ubi ἀναρχον, ἀχρονον, προαιώνιον dixit Verbum. Eadem Nonno Panopolitano mens fuit, qui operam industriamq̄ve eò contulit, ut
gra.

gravi & apto' versu exprimeret Joannis sen-
sum, *paraphras. cap. 1. ἄχρον* Ⓞ ἦν, ἀνίχη-
τⓄ ἐν ἀρρήτῳ λόγῳ ἀρχῇ, ἰσοφυῆς γενε-
τῆρⓄ ὀμήλικⓄ, υἱὸς ἀμήτωρ. A quo re-
cescit exercitator Heinsius, & aliam interpre-
tandi rationem tenuit, *exercitat. sacr. lib. IV. cap. 1.* Hugo Grotius pariter deflexit, ratus hoc caput, quo Moses primas rerum conditarum origines recensuit, ex asse hic congruere ora- culo Johanneo, *in annot. ad h. l.* Hunc non pridem secutus est Joannes Lightfootus *in hor. Hebr. in Joan. h. l.* Sed qui cogita- tione & industriâ acriori in expositionem incumbunt, facilè erroris causam animad- vertunt. Utrisque repugnat Theophilus *in lib. II. ad Autolyicum*, & inter poetas Latinos etiam Claudianus Mamertinus, presbyter Viennensis, qui sub Zenone Augusto vixit, *in carm. contra Poëtas vanos.* Sed finem facio, & commentatio- nem hanc concludo scito atqve sententioso Moschopuli dicto. *λόγⓄ ἰδίως κατ' ἐξαίρετον, ὅ τῃ θεῷ υἱός. περὶ σχε- δῶν p. 47.*

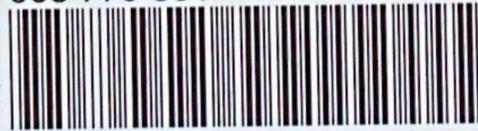
Ⓞ(Ⓞ)Ⓞ

DS A 1589

ULB Halle

3

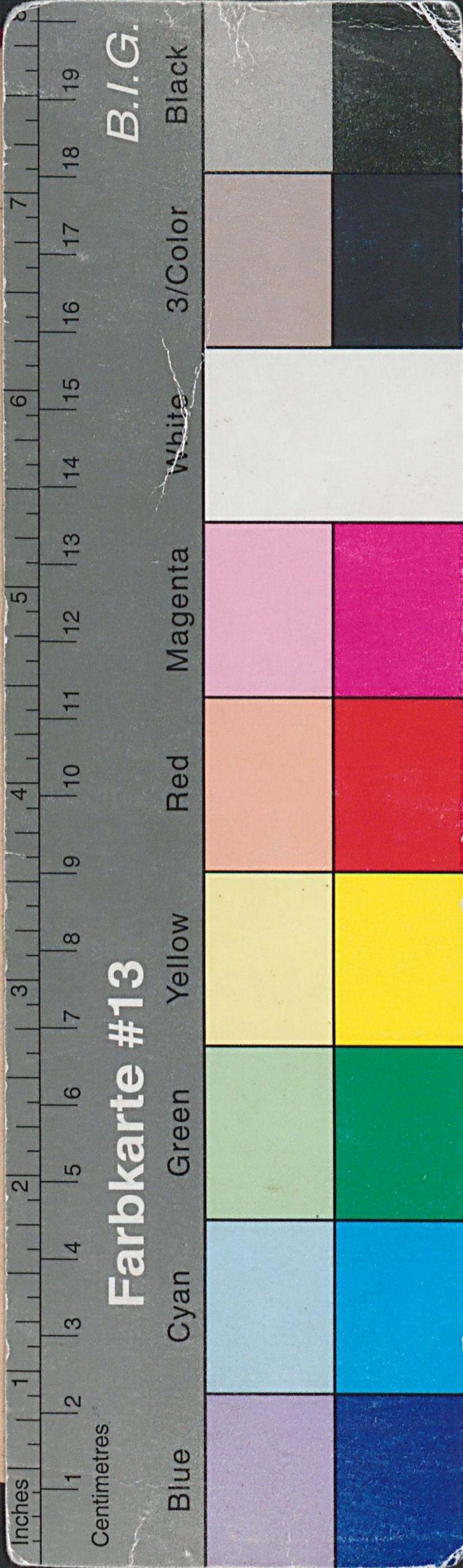
003 779 831



VD 77 8d.







18

D. B. V.

m Johanneum

De
SCRIPTUM,

ÆSIDE
ZFLEISCHIO,

hil. DECANO,

isputabit

HENRICUS Göthe/

SIENSIS.

ORIO MAJORI

SEXTIL.



TENBERGÆ

ENCKELII, Acad, Typogr.

DC LXXXVII.

